

Zbiór Orzeczeń

Sprawa C-605/21

Heureka Group a.s.

przeciwko

Google LLC

(wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożony przez Městský soud v Praze)

Wyrok Trybunału (wielka izba) z dnia 18 kwietnia 2024 r.

Odesłanie prejudycjalne – Artykuł 102 TFUE – Zasada skuteczności – Powództwa o odszkodowanie w prawie krajowym za naruszenia przepisów prawa konkurencji – Dyrektywa 2014/104/UE – Opóźniona transpozycja dyrektywy – Zastosowanie czasowe – Artykuł 10 – Termin przedawnienia – Szczegółowe zasady dies a quo – Zaprzestanie naruszenia – Znajomość informacji niezbędnych do wniesienia powództwa o odszkodowanie – Publikacja w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej streszczenia decyzji Komisji Europejskiej stwierdzającej naruszenie reguł konkurencji – Skutek wiążący nieprawomocnej jeszcze decyzji Komisji – Zawieszenie lub przerwanie biegu terminu przedawnienia na czas trwania dochodzenia prowadzonego przez Komisję lub do dnia uprawomocnienia się wydanej przez nią decyzji

1. *Konkurencja – Powództwa o naprawienie szkody spowodowanej przez naruszenia reguł konkurencji – Dyrektywa 2014/104 – Stosowanie w czasie – Przepis ustanawiający określone wymogi w odniesieniu do terminu przedawnienia mającego zastosowanie do roszczeń o naprawienie szkody – Przepis materialny – Zakaz stosowania z mocą wsteczną uregulowania krajowego dokonującego transpozycji (dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/104, art. 10, 22)*

(zob. pkt 47–49)

2. *Konkurencja – Powództwa o naprawienie szkody spowodowanej przez naruszenia reguł konkurencji – Dyrektywa 2014/104 – Stosowanie w czasie – Powództwa o naprawienie szkody spowodowanej przez nadużycie pozycji dominującej, które rozpoczęło się przed wejściem w życie dyrektywy – Zastosowanie czasowe przepisu dyrektywy ustanawiającego określone wymogi w odniesieniu do terminu przedawnienia – Przesłanka – Roszczenia o naprawienie szkody jeszcze nieprzedawnione w dniu upływu terminu transpozycji dyrektywy – Określenie momentu rozpoczęcia biegu terminu przedawnienia wspomnianych roszczeń – Możliwość stosowania przepisów prawa krajowego – Granice – Poszanowanie art. 102 TFUE i zasady skuteczności – Krajowy termin przedawnienia, który może rozpocząć bieg dopiero po ustaniu naruszenia i uzyskaniu przez poszkodowanego wiedzy o informacjach niezbędnych do*

*wniesienia powództwa – Moment uzyskania wiedzy o wspomnianych informacjach
pokrywający się co do zasady z dniem opublikowania streszczenia decyzji Komisji
stwierdzającej naruszenie – Nieprawomocna jeszcze decyzja – Brak znaczenia
(art. 102 TFUE; dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/104, art. 10, 22)*

(zob. pkt 50–78, 82–88)

3. *Pozycja dominująca – Nadużycie – Zakaz – Bezpośrednia skuteczność – Prawo jednostek
do żądania naprawienia wyrządzonej szkody – Sposoby wykonania –
Termin przedawnienia – Uregulowanie krajowe nieprzewidujące zawieszenia lub
przerwania biegu terminu przedawnienia w trakcie dochodzenia prowadzonego przez
Komisję – Niedopuszczalność – Uregulowanie krajowe nieprzewidujące zawieszenia biegu
terminu przedawnienia do uprawomocnienia się decyzji Komisji – Dopuszczalność
(art. 102 TFUE)*

(zob. pkt 79, 80)

4. *Konkurencja – Powództwa o naprawienie szkody spowodowanej przez naruszenia reguł
konkurencji – Dyrektywa 2014/104 – Termin przedawnienia mający zastosowanie do
roszczeń o naprawienie szkody – Zawieszenie biegu terminu przedawnienia w następstwie
aktu organu ochrony konkurencji odnoszącego się do dochodzenia lub postępowania
w sprawie przedmiotowego naruszenia
(dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/104, art. 10 ust. 2, 4)*

(zob. pkt 90, 91)

5. *Akty instytucji – Dyrektywy – Wykonanie przez państwa członkowskie –
Konieczność zapewnienia skuteczności dyrektyw – Obowiązki sądów krajowych –
Obowiązek wykładni zgodnej – Zakres – Wykładnia prawa krajowego contra legem –
Wyłączenie
(art. 288 akapit 3 TFUE)*

(zob. pkt 93)

Streszczenie

Rozpatrując wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, wielka izba Trybunału wypowiedziała się w przedmiocie wymogów, jakie powinny spełniać krajowe systemy przedawnienia mające zastosowanie do powództw o odszkodowanie wnoszonych do sądów krajowych z tytułu naruszeń prawa konkurencji Unii. Wyjaśnienia te zostały przedstawione w kontekście powództwa o odszkodowanie wniesionego przez czeskie przedsiębiorstwo przeciwko Google LLC w związku z zarzucanym nadużyciem pozycji dominującej przez spółkę Google i jej spółkę dominującą Alphabet Inc. w Republice Czeskiej.

Decyzją z dnia 27 czerwca 2017 r.¹ Komisja Europejska stwierdziła, że od lutego 2013 r. spółka Google naruszała art. 102 TFUE, nadużywając swojej pozycji dominującej na trzynastu krajowych rynkach wyszukiwania ogólnego, w tym na rynku Republiki Czeskiej, zmniejszając ruch pochodzący z jej stron wyników wyszukiwania ogólnego do konkurencyjnych porównywarek produktów i zwiększając ten ruch do własnej porównywarki produktów. Streszczenie tej decyzji zostało opublikowane w dniu 12 stycznia 2018 r. w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej².

Spółki Google i Alphabet wniosły do Sądu skargę na wspomnianą decyzję, która zasadniczo została oddalona³. Ponieważ jednak odwołanie wniesione od wyroku Sądu jest nadal zawisłe przed Trybunałem, decyzja Komisji nie jest jeszcze prawomocna.

W czerwcu 2020 r. Heureka Group a.s. (zwana dalej „spółką Heureka”), czeska spółka działająca na rynku usług porównywania cen sprzedaży, wniosła do Městský soud v Praze (sądu miejskiego w Pradze, Republika Czeska) skargę o zasądzenie od Google naprawienia szkody wynikającej z naruszenia art. 102 TFUE stwierdzonego w decyzji Komisji i popełnionego w Republice Czeskiej w okresie od lutego 2013 r. do dnia 27 czerwca 2017 r. Zdaniem spółki Heureka antykonkurencyjne działania spółki Google zmniejszyły liczbę wejść na jej portal Heureka.cz.

W odpowiedzi na skargę spółka Google podniosła przedawnienie, przynajmniej w części, prawa do odszkodowania spółki Heureka.

W tym względzie sąd miejski w Pradze wyjaśnił, że krajowe przepisy mające zastosowanie do powództwa spółki Heureka przewidują trzyletni termin przedawnienia, którego bieg rozpoczyna się, niezależnie i odrębnie dla każdej szkody częściowej wynikającej z takiego naruszenia, z chwilą, gdy poszkodowany dowiedział się lub gdy można od niego zasadnie oczekiwać wiedzy o fakcie, że poniósł taką szkodę częściową, oraz o tożsamości osoby obowiązanej do naprawienia tej szkody. Rozpoczęcie biegu tego terminu nie wymaga natomiast, aby poszkodowany dowiedział się o fakcie, że dane zachowanie stanowi naruszenie reguł konkurencji, ani aby naruszenie to ustało. Ponadto obowiązujące przepisy krajowe nie wymagają zawieszenia lub przerwania biegu tego terminu w czasie prowadzenia przez Komisję dochodzenia w sprawie naruszenia. Bieg tego terminu nie może również zostać zawieszony na okres co najmniej do roku od dnia uprawomocnienia się decyzji Komisji stwierdzającej to naruszenie.

Zdaniem sądu miejskiego w Pradze oznacza to w niniejszym przypadku, że każde wyszukiwanie ogólne przeprowadzone na stronie Google, które prowadziło do umieszczenia i sposobu wyświetlania wyników bardziej korzystnego dla porównywarki cen Google, powodowałoby rozpoczęcie biegu nowego, niezależnego terminu przedawnienia.

Ponadto, ponieważ dyrektywa 2014/104⁴ została transponowana do prawa czeskiego z opóźnieniem, sąd miejski w Pradze wskazuje, że naruszenie zarzucane spółce Google ustało po upływie terminu transpozycji tej dyrektywy, to znaczy po dniu 27 grudnia 2016 r., ale – jak się wydaje – przed wejściem w życie przepisów transponujących w dniu 1 września 2017 r.

¹ Decyzja Komisji C(2017) 4444 final z dnia 27 czerwca 2017 r. dotycząca postępowania na mocy art. 102 [TFUE] i art. 54 porozumienia EOG [sprawa AT.39740 – Wyszukiwarka Google (Shopping)].

² Dz.U. 2018, L 9, s. 11.

³ Wyrok z dnia 10 listopada 2021 r., Google i Alphabet/Komisja (Google Shopping) (T-612/17, EU:T:2021:763).

⁴ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/104/UE z dnia 26 listopada 2014 r. w sprawie niektórych przepisów regulujących dochodzenie roszczeń odszkodowawczych z tytułu naruszenia prawa konkurencji państw członkowskich i Unii Europejskiej, objęte przepisami prawa krajowego (Dz.U. 2014, L 349, s. 1).

W świetle powyższych ustaleń sąd miejski w Pradze zwrócił się do Trybunału z szeregiem pytań prejudycjalnych zmierzających w istocie do ustalenia, czy art. 10 dyrektywy 2014/104 lub art. 102 TFUE i zasada skuteczności stoją na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu dotyczącemu przedawnienia takiego jak uregulowanie rozpatrywane w postępowaniu głównym w odniesieniu do powództw o odszkodowanie dotyczących ciągłych naruszeń przepisów prawa konkurencji Unii.

Ocena Trybunału

W celu udzielenia odpowiedzi na pytania prejudycjalne Trybunał zbadał przede wszystkim czasowe stosowanie art. 10 dyrektywy 2014/104, który określa minimalny termin przedawnienia mający zastosowanie do roszczeń odszkodowawczych z tytułu naruszeń prawa konkurencji, określając w szczególności minimalny czas trwania tego terminu i najwcześniejszy moment, w którym termin ten może rozpocząć bieg, a także okoliczności, w których bieg ten musi zostać zawieszony lub przerwany.

W tym względzie Trybunał przypomniał, że art. 10 dyrektywy 2014/104 jest przepisem materialnym, w związku z czym zgodnie z art. 22 ust. 1 tej dyrektywy państwa członkowskie powinny zapewnić, aby przepisy transponujące ten artykuł nie były stosowane z mocą wsteczną. Jednakże od chwili upływu terminu transpozycji tej dyrektywy, czyli od dnia 27 grudnia 2016 r., prawo krajowe należy interpretować w sposób zgodny z wszystkimi jej przepisami.

W tym kontekście w celu ustalenia czasowego zastosowania art. 10 dyrektywy 2014/104 w niniejszym przypadku Trybunał zbadał, czy sytuacja prawna rozpatrywana w postępowaniu głównym zaistniała przed dniem 27 grudnia 2016 r., czy też w dalszym ciągu wywoływała ona skutki w późniejszym okresie.

W tym celu należało zbadać, czy w dniu 27 grudnia 2016 r. upłynął krajowy termin przedawnienia mający zastosowanie do sytuacji rozpatrywanej w postępowaniu głównym. W tym kontekście należy jednak uwzględnić okoliczność, że nawet przed upływem terminu transpozycji dyrektywy 2014/104 mające zastosowanie krajowe przepisy dotyczące przedawnienia powinny być zgodne z zasadami równoważności i skuteczności i nie mogą podważać pełnej skuteczności art. 102 TFUE.

Pełna skuteczność art. 102 TFUE, a w szczególności skuteczność (effet utile) ustanowionego w nim zakazu wymaga zaś, aby krajowe terminy przedawnienia mające zastosowanie do powództw o odszkodowanie za naruszenia tego artykułu nie rozpoczynały biegu przed ustaniem naruszenia i zanim poszkodowany nie zapozna się lub nie będzie można racjonalnie uznać, że zapoznał się z informacjami niezbędnymi do wytoczenia powództwa o odszkodowanie.

W odniesieniu bowiem do pierwszej przesłanki dotyczącej zaprzestania naruszenia Trybunał uznał, że biorąc pod uwagę okoliczność, iż spory dotyczące naruszeń przepisów prawa konkurencji charakteryzują się co do zasady asymetrią w dostępie do informacji na niekorzyść poszkodowanego i że często szczególnie trudno jest takiej osobie wykazać istnienie i zakres takiego naruszenia, a także wynikającą z niego szkodę przed jego zakończeniem, wymóg, zgodnie z którym bieg terminu przedawnienia nie może rozpocząć się przed zakończeniem danego naruszenia, jest konieczny, aby umożliwić poszkodowanemu skuteczne wykonanie jego prawa do żądania pełnego naprawienia szkody, wynikającego z art. 102 TFUE. Co więcej, skoro poszkodowanemu trudno jest co do zasady przedstawić dowód naruszenia tego artykułu w braku

decyzji Komisji lub organu krajowego stwierdzającej to naruszenie, system przedawnienia, który mógłby skutkować tym, że termin przedawnienia upłynąłby na długo przed wydaniem takiej decyzji, mógłby nadmiernie utrudniać wykonanie jego prawa do żądania całkowitego naprawienia szkody.

Co się tyczy drugiej przesłanki dotyczącej znajomości informacji niezbędnych do wniesienia powództwa o odszkodowanie, Trybunał przypomniał, że istnienie naruszenia prawa konkurencji, istnienie szkody, związek przyczynowy między tą szkodą a tym naruszeniem, a także tożsamość sprawcy tego naruszenia zaliczają się do tych informacji.

Chociaż do sądu odsyłającego należy ustalenie w niniejszym przypadku daty poznania tych informacji przez spółkę Heureka, to jednak Trybunał uważa za użyteczne wskazać, że co do zasady ów moment poznania pokrywa się z dniem opublikowania w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej* streszczenia decyzji Komisji stwierdzającej naruszenie, niezależnie od tego, czy decyzja ta jest prawomocna, czy też nie.

Trybunał wyjaśnił ponadto, że art. 102 TFUE i zasada skuteczności nakazują zawieszenie lub przerwanie biegu terminu przedawnienia na czas trwania dochodzenia prowadzonego przez Komisję. Natomiast ani ten artykuł, ani ta zasada nie wymagają, aby bieg terminu przedawnienia był nadal zawieszony do chwili uprawomocnienia się decyzji Komisji. Poszkodowany może bowiem, w celu uzasadnienia swojego powództwa o odszkodowanie, oprzeć się na ustaleniach zawartych w decyzji Komisji, która nie stała się prawomocna, ze względu na to, że decyzja ta wywiera skutek wiążący, dopóki nie zostanie stwierdzona jej nieważność.

W świetle powyższych rozważań Trybunał stwierdził, że krajowy system przedawnienia, taki jak rozpatrywany w postępowaniu głównym, zgodnie z którym, po pierwsze, trzyletni termin przedawnienia zaczyna biec, niezależnie i odrębnie dla każdej szkody częściowej wynikającej z naruszenia art. 102 TFUE, z chwilą gdy poszkodowany dowiedział się lub gdy można od niego zasadnie oczekiwać wiedzy o fakcie, że poniósł szkodę częściową, oraz o tożsamości osoby obowiązanej do jej naprawienia, bez konieczności ustania naruszenia i dowiedzenia się przez poszkodowanego o tym, że dane zachowanie stanowi naruszenie reguł konkurencji, a po drugie, wspomniany termin nie może zostać zawieszony ani przerwany w trakcie prowadzonego przez Komisję dochodzenia dotyczącego takiego naruszenia, jest niezgodny z art. 102 TFUE, ponieważ czyni wykonywanie prawa do żądania naprawienia szkody poniesionej z powodu owego naruszenia praktycznie niemożliwym lub nadmiernie utrudnionym.

W konsekwencji to w oderwaniu od elementów tego systemu przedawnienia, które są niezgodne z art. 102 TFUE i zasadą skuteczności, należy zbadać, czy w dniu upływu terminu transpozycji dyrektywy 2014/104, to znaczy w dniu 27 grudnia 2016 r., upłynął już termin przedawnienia określony w prawie krajowym, mający do tego dnia zastosowanie do sytuacji rozpatrywanej w postępowaniu głównym.

W tym względzie z decyzji Komisji stwierdzającej nadużycie pozycji dominującej przez spółkę Google wynika, że naruszenie to nie ustało jeszcze w dniu wydania tej decyzji, czyli w dniu 27 czerwca 2017 r. Jak z tego wynika, w dniu upływu terminu transpozycji dyrektywy 2014/104 termin przedawnienia nie tylko nie upłynął, ale nawet nie zaczął jeszcze biec.

Jako że sytuacja rozpatrywana w postępowaniu głównym nie zaistniała przed upływem terminu transpozycji tej dyrektywy, art. 10 tej dyrektywy ma do niej zastosowanie *ratione temporis*. Trybunał stwierdził zaś, że z jasnego brzmienia tego art. 10 ust. 2 i 4 wynika, iż rozpatrywany krajowy system przedawnienia jest również niezgodny z tym przepisem. Wskazał w szczególności, że wspomniany art. 10 ust. 4 wymaga obecnie, aby zawieszenie biegu terminu przedawnienia w następstwie działań organu ochrony konkurencji podjętych do celów przeprowadzenia dochodzenia lub jego postępowania w sprawie naruszenia prawa konkurencji, którego dotyczy powództwo o odszkodowanie, ustawało nie wcześniej niż rok po uprawomocnieniu się rozstrzygnięcia stwierdzającego to naruszenie lub po zakończeniu postępowania w inny sposób. Przepis ten wykracza zatem w tym zakresie poza wymogi wynikające z art. 102 TFUE i z zasady skuteczności.

Wreszcie Trybunał przypomniał, że chociaż nietransponowana dyrektywa nie może być powoływana bezpośrednio w sporze pomiędzy jednostkami, to sąd krajowy rozpatrujący taki spór jest jednak zobowiązany do dokonania wykładni prawa krajowego w sposób zgodny z tą dyrektywą z chwilą upływu terminu jej transpozycji, nie dokonując jednak wykładni *contra legem* prawa krajowego.